

Korrektioner til gårdmøllebogen

I forbindelse med arbejdet med bogen om gårdmøllernes historie bevirkede alvorlige computerproblemer i sidste del af processen, at der ikke blev læst tilstrækkelig effektiv korrektur på dele af bogen (især den sidste trediedel). Det medførte at ikke alle trykfejl blev rettet og at nogle nøgletal ikke blev tjekket en ekstra gang.

De fleste af de fejl, det medførte, opdager læserne nok i kun form af manglende eller forkerte bogstaver – og det kan være irriterende nok. Men i et par tilfælde er det også gået ud over nogle af de nøgletal, der er nævnt i teksten.

Procenttal for gårdmøller i Thisted og Ringkøbing amter (side 34)

Nogle læsere har måske undret sig over de meget lave procenttal i spalte 1 for andelen af ejendomme med vindmøller i 1907 i Thisted og Ringkøbing amter (0,5% og 0,45%). De passer ikke helt med grafen i spalte 2 og er i åbenlys modstrid med oplysningen om at procenttallet i Ringkøbing amt i 1923, da der var næsten 3 gange så mange møller, kom op på 15%.

De korrekte tal skulle være **5,8%** i Thisted amt og **4,6%** i Ringkøbing amt.

Tal for registrerede møller i alle de 5 nord- og vestjyske amter i 1907 og 1923 findes i tabellen på side 43, der også er vist her på hjemmesiden. Andelen af gårde med møller i de enkelte amter i 1923 fremgår af kortet på side 62. Når udviklingen i procenttallene fra 1907 til 1923 ikke helt svarer til væksten i antallet af møller i de enkelte amter skyldes det **ikke** en fejl – men at antallet af landbrug faldt i perioden 1907-1923. I Ringkøbing amt var faldet kun 12%, mens det i Thisted amt var 24% og lå nærmere landsgennemsnittet på 28%.

Vækst i antallet af gårdmøller (side 43):

Overskriften på siden fortæller, at 80% af væksten i antallet af gårdmøller fra 1908 til 1923 skete i Nordvestjylland. Der skulle have stået **1907-1923** og de 80% var også forkert.

AMT:	Vindmøller i 1907:	Vindmøller i 1923:
Hjørring:	651	3.830
Aalborg:	402	2.406
Thisted:	660	1.558
Ringkøbing:	772	2.190
Viborg:	557	2.015
I ALT:	3.042	11.999

Som korrekt angivet i tabellen på siden, som også er vist her, voksede antallet af gårdmøller i de 5 nord- og vestjyske amter med 8.957 (fra 3.042 til 11.999). I samme periode voksede antallet i hele landet med 11.992 (fra 4.617 til 16.609). Væksten i de 5 amter udgjorde derfor kun $8.957/11.992 = 74,6\%$ af den samlede vækst.

Der skulle altså **ikke** have stået 80% men **75%** - men det er stadig er en markant andel.

Det er heller ikke korrekt, at andelen af gårdmøller i de 5 amter i 1923 var 75% af alle landets gårdmøller. Andelen voksede (som nævnt tidligere i bogen – på side 34) fra **66 % i 1907 til 72 % i 1923** – eller helt præcis 72,2% (11.999/16.609)

Hurup, Skals og Spjald (side 50-51):

På side 51 angives, at Nørgaard Jensen, der etablerede Skals Maskinfabrik var montør hos P.K. Jeppesen i Hurup i årene 1892-95. Men, som man kan læse på side 50. Lå Jeppesens fabrik dengang i **Ginnerup** og den blev først flyttet til Hurup i 1900.

Og når der i det følgende afsnit står, at fabrikken i 1896 startede i Spjald skulle der naturligvis have stået **Skals**. (Som man kan læse på side 55 blev der også bygget møller i Spjald – men i betydeligt mindre format end på fabrikken i Skals).

Og så flyttede P.K. Jeppesen iøvrigt ikke produktionen fra Hurup til Næstved i 1908, som der står på side 50 – men allerede i **1907** (det står også på side 60, som der henvises til).

Godsejere og boelsmænd (side 68)

I slutningen af det "Vindmølle-leksikon" på side 68, der skulle kaste lys over nogle af de mere ukendte fagudtryk i bogen (fx "Hartkorn") er der desværre faldet en linie ud, således at proprietæren har fået tildelt hartkorngrænsen for godsejere – og godsejeren er faldet helt ud.

Teksten omkring "rangfølgen" i landbruget skulle have set sådan ud:

En "**husmand**" havde **under 1 Td.** Hartkorn, en "**boelsmand**" **lidt mere**, en "**bonde**" havde **endnu mere**, en "**proprietær**" havde **over 12 Td** Hartkorn og en "**godsejer**" **over 24 Td.** Hartkorn.

Derimod er det ingen fejl, at der ikke er angivet nogen fast grænse mellem en boelsmand og en bonde. Tilsyneladende har brugen af ordet "boelsmand" både været egns- og tidsbestemt. Nogle steder er det dog angivet, at en boelsmand normalt havde under 3 Td. Hartkorn.

Gårdmølleprojektet fortsætter

Forhåbentlig kan disse korrektioner sætte et par af de værste fejl på plads – men skulle nogen af bogens læsere finde andre fejl, have spørgsmål om nogle af bogens emner eller supplerende oplysninger, som kan kaste mere lys over gårdmøllernes historie, hører vi gerne fra dem.

Bogen skal først og fremmest betragtes som en første status over, hvad vi ved nu. Og vi skulle gerne blive meget klogere undervejs.